

*Araştırma Makalesi/Research Article***Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı Dersi Alan ve Almayan Ebelik Öğrencilerinin Bebek Beslenmesine Yönelik Tutumları*****Attitudes of Midwifery Students Who Took and Did Not Take Breast Milk and Lactation Counseling Course Towards Infant Feeding*****Sibel KARAKOÇ¹, Melek Buse BAŞ², Özlem AŞCI³**

Öz: Amaç: Bu çalışma anne sütü ve emzirme danışmanlığı dersi alan ve almayan ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Gereç ve Yöntemler: Kesitsel türdeki bu araştırma, bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinin ebelik bölümünde okuyan 228 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, 'Tanıtıcı Bilgi Formu' ve 'Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği' ile toplanmıştır. Verilerin analizinde yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, bağımsız gruplarda t testi, varyans analizi ve ki-kare testi kullanılmıştır. Bulgular: Yaş ortalaması 20,46±2,39 olan ebelik öğrencilerinin %53,9'u anne sütü ve emzirme danışmanlığı dersini aldığını, %45,6'sı emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hissettiğini ve %34,2'si ders dışında konu ile ilgili eğitim aldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalaması 65,58±6,49 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalamasında incelenen sosyo-demografik özellikler açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05). Anne sütü ve emzirme danışmanlığı dersini alanlarda ve emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli bulanlarda bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (p<0.05). Sonuç: Ebelik ders müfredatlarına bebek beslenmesi, anne sütünün önemi ve emzirme danışmanlığı ile ilgili zorunlu derslerin eklenmesi öğrencilerin danışmanlık verme konusundaki yeterlilik algılarını olumlu yönde etkileyebilir ve bebek beslenmesine yönelik daha olumlu tutumların gelişmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, Emzirme, Ebe, Öğrenci, Bebek beslenmesi.

Abstract: Objective: This study aimed to examine the attitudes of midwifery students towards infant feeding, comparing those who have taken a breast milk and breastfeeding counseling course with those who have not. Methods: This cross-sectional study was conducted with 228 students enrolled in the midwifery department of the health sciences faculty at a state university. Data were collected using a Descriptive Information Form and the Iowa Infant Feeding Attitude Scale. In addition to descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation, independent sample t test, analysis of variance and chi-square test were used in the analysis of the data. Results: The average age of the midwifery students was 20.46±2.39 years. Among them, 53.9% stated that they had taken the breast milk and breastfeeding counseling course, 45.6% felt competent in providing breastfeeding counseling, and 34.2% reported receiving additional training on the subject outside the course. The students' mean total score on the Iowa Infant Feeding Attitude Scale was 65.58±6.49. No significant difference was found in the scale scores concerning socio-demographic characteristics (p>0.05). However, students who had taken the breast milk and breastfeeding counseling course and those who felt competent in providing breastfeeding counseling scored significantly higher on the scale (p<0.05). Conclusion: Including courses on infant feeding, the importance of breastfeeding, and lactation counseling in midwifery curricula may positively impact students'

¹Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0002-0497-764X, sibel_krkc@hotmail.com

Asst. Dr., Niğde Ömer Halisdemir University

²Ebelik Bölümü Öğrenci, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0009-0005-8171-8771, buse.melek.36@gmail.com

Midwifery Student, Niğde Ömer Halisdemir University

³Doç. Dr. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0002-7832-5484, sibel_krkc@hotmail.com
Assoc. Prof., Niğde Ömer Halisdemir University

perceived competence in providing counseling and contribute to the development of more positive attitudes toward infant feeding.

Keywords: Breast milk, Breastfeeding, Midwife, Student, Infant feeding.

Giriş

Anne sütü, yenidoğan bebeklerin optimal büyüme ve gelişimini sağlamak için gerekli tüm besin ihtiyaçlarını karşılayan doğal, güvenilir, sindirimi kolay, ekonomik ve yüksek biyoyararlılığa sahip temel bir besin kaynağıdır (Oktar ve Coşkun, 2018; Sánchez vd., 2021). Emzirme, bebeklerin ve küçük çocukların bağışıklık sisteminin gelişmesine, kısa ve uzun vadeli hastalıklardan korunmalarına yardımcı olmaktadır (CDC, 2023). Emzirmenin, bebek sağkalımını artırdığı ve özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde beş yaş altı çocuk ölümlerinin başlıca nedenleri arasında yer alan ishal ve zatürre gibi enfeksiyonlara karşı koruyucu etkisinin bulunduğu bilinmektedir (North vd., 2022). Ayrıca emzirilen bebek ve çocukların uzun dönemde astım, obezite, tip 1 diyabet gibi kronik sağlık sorunlarına yakalanma olasılığı azalmaktadır (Cambaz Kurt, 2020; Yi ve Kim, 2021; CDC, 2023). Anne sütü ile beslenme bebek/çocuğun nöromotor gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Emzirilen çocuklar zekâ testlerinde daha iyi performans göstermekte, bu çocuklarda dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye bağlı şikâyetler azalmaktadır (Cambaz Kurt, 2020; Oktar ve Coşkun, 2018).

Emzirme, kadının sağlığını da olumlu yönde etkilemektedir. Emziren kadınlarda meme ve over kanseri, tip 2 diyabet ve hipertansiyon riski azaltılmaktadır (CDC, 2023). Ayrıca kadının bebeğini emzirmesi annelik duygusunun gelişimini desteklemekte ve anne-bebek arasındaki bağlanmayı güçlendirmektedir (Topal vd., 2017). Emzirme esnasında salgılanan oksitosin hormonu, doğum sonu uterin kasılmaları artırarak involusyon sürecini hızlandırmaktadır. Bu sayede postpartum uterin kanama azalmakta ve anemi gelişme ihtimali engellenmektedir (Gartner vd., 2005; Karaağaoğlu ve Eroğlu Samur, 2011). Tüm bunlara ek olarak emzirme, kadınlarda doğum sonu dönem kilo kontrolünü sağlamada, laktasyonel amenore ile gebelikten korunmada ve depresyon gibi mental sağlık sorunlarına yakalanma olasılığını azaltmada faydalı olabilmektedir (Soylu, 2018; Tuğut ve Dilmen, 2023).

Anne sütü ve emzirmenin bireysel sağlık yararlarının yanı sıra önemli sosyal ve ekonomik yararları bulunmaktadır (Topal vd., 2017). Emzirme ile hastalık yükünün ve sağlık harcamalarının azalması, aile bütçesini ve ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir (Topal vd., 2017; Walters vd., 2019). Ayrıca yapay beslenmeye kıyasla anne sütü atık oluşturmadığından çevre kirliliği azalabilmektedir (Topal vd., 2017). Bu bağlamda emzirme konusundaki farkındalığı artırmak ve tüm dünyada anne sütü ile beslenmeyi

desteklemek ve yaygınlaştırmak, yaşam boyu optimum çocuk gelişimi ve anne sağlığı için önemli bir halk sağlığı stratejisi olarak ele alınmaktadır (Zhu vd., 2024).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF), emzirmenin doğumdan sonra ilk bir saat içinde başlamasını, bebeklerin yaşamlarının ilk altı ayı sadece anne sütü ile beslenmesini ve altıncı aydan itibaren ise ek gıdalarla birlikte emzirmenin iki yaşına kadar veya daha fazla sürdürülmesini önermektedir (WHO, 2024). Ancak Türkiye'nin de dâhil olduğu pek çok ülkede, bebeklerin büyük çoğunluğu anne sütü ile beslenmemektedir. Yetersiz emzirme uygulamalarına bağlı yaşam yıllarındaki azalma açısından, düşük ve orta gelirli ülkelerin yüksek gelirli ülkelere kıyasla 50 kat daha fazla yük taşıdığı bildirilmektedir (Zhu vd., 2024). Öte yandan, emzirmeyi koruma ve destekleme amaçlı politika ve programların etkisiyle küresel olarak yaşamın ilk altı ayında sadece anne sütü ile beslenme oranları son on yılda 10 puan artmış ve 2023 için %48'e ulaşmıştır (UNICEF, 2023; WHO, 2024). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 verilerine göre ise annelerin %98'i bebeklerini doğumdan hemen sonra emzirmeye başlamaktadır. Bu oran yaşla beraber hızla azalmakta, 0-1 ay arası çocuklarda %59'a, 4-5 ay arası çocuklarda %14'e düşmektedir. Türkiye'de ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenen bebeklerin oranı ise %40,7'dir (TNSA, 2018). Bu sonuçlar emzirme oranlarının toplumlarda halen düşük olduğunu ve yaşamın ilk altı ayında her iki bebekten yaklaşık olarak birinin önerilen şekilde beslenmediğini göstermektedir.

Emzirme oranlarını ve tutumlarını iyileştirmede emzirmeyi nasıl teşvik edeceğini, koruyacağını ve destekleyeceğini bilen sağlık profesyonellerinin yetiştirilmesi önemlidir (Altwalbeh, 2021). Ebeler, kadınların emzirmeye başlamasına ve emzirmeyi sürdürmesine yardımcı olmada hayati rolü olan sağlık profesyonelleridir (Battersby, 2014; Altwalbeh, 2021). Ebelerin rollerini etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, üniversite eğitimleri sırasında emzirmeye yönelik olumlu tutum geliştirmeleri, bilimsel ve güncel bilgilerle donanmaları, emzirmeyi en ideal bebek beslenme yöntemi olarak desteklemeleri ve kadınlara, kendileri ile bebekleri için sağlıklı seçimler yapmaları konusunda rehberlik etmeleri gerekmektedir (Altwalbeh, 2021; Spencer vd., 2022). Nitekim bebek beslenmesi ve emzirme eğitimi ebeler eğitiminin önemli bir parçasıdır (Spencer vd., 2022; Sandhi vd., 2023). Ancak yapılan bir sistematik incelemede, sağlık alanında öğrenim gören çoğu öğrencinin sınırlı emzirme bilgisine ve olumsuz tutumlara sahip olduğu ve bunun emzirme derslerinin tamamlanmasının ardından değişmediği saptanmıştır (Yang vd., 2018). Bir başka çalışmada ebeler eğitimi öncesinde öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik kazanılmış bazı görüş ve tutumlarının öğrenmeye

engel teşkil edebildiği, ebe öğrencilerin emzirmeye yönelik tutumların ağırlıklı olarak olumsuz olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada, ebelik öğrencileri için bebek beslenme eğitimini inceleyen kanıtların yetersiz olduğu bildirilmiştir (Spencer vd., 2022). Türkiye’de ebelik öğrencilerinin beslenmeye yönelik tutumlarını (Ergin vd., 2020; Uğurlu, 2022), anne sütü ve emzirme mitleri hakkındaki görüşlerini değerlendiren bazı çalışmalara rastlanmaktadır (Yurtsal vd., 2016). Ebelik öğrencilerinin ders müfredatında yer alan emzirme ile ilgili derslerin etkinliğini değerlendiren bir araştırmaya ise rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersini alan ve almayan ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Kesitsel türdeki bu araştırma Mart 2024-Ekim 2024 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde yer alan ebelik bölümünde yapılmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde ebelik bölümünde öğrenim gören öğrenci sayısı birinci sınıfta 83, ikinci sınıfta 64, üçüncü sınıfta 62 ve dördüncü sınıfta 61’dir (n=270). İlgili fakültede, "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi, ebelik bölümü ikinci sınıf müfredatında güz döneminde haftada iki saat teorik olarak işlenen seçmeli bir ders olarak sunulmaktadır. Bu dersin amacı, öğrencilerin anne sütü ve emzirmenin önemi, teknikleri ve danışmanlık süreçleri hakkında bilgi ve beceri kazanarak anne-bebek sağlığını destekleyecek nitelikli hizmet sunmalarını sağlamaktır. Bu dersin öğrenim hedefleri arasında; anne sütünün önemi ve emzirmenin faydalarını açıklayabilme, doğru emzirme tekniklerini öğretebilme ve karşılaşılan sorunlara çözüm üretebilme, bebek beslenmesi, anne sütü sağma, saklama ve hijyen konularında danışmanlık yapabilme, emzirme konusunda kanıta dayalı uygulamalar ışığında eğitim ve danışmanlık sağlayabilme yer almaktadır.

Bu araştırma için; ebelik bölümünde öğrenim görme ve araştırmaya katılmayı gönüllü kabul etme çalışmaya dâhil edilme kriteri olarak kabul edilmiştir. Araştırmada örneklem seçimi yapılmadan belirtilen kriterleri karşılayan tüm öğrenciler araştırmaya davet edilmiştir (n=270). Araştırma, katılmayı kabul eden 228 ebelik öğrencisi ile tamamlanmıştır (Katılım oranı %88,0). Bu araştırmada evreninin küçük olması sebebiyle araştırma öncesinde örneklem hacmi hesaplanmamıştır. Ancak araştırma sonunda G.power 3.1.9.7 programı kullanılarak post hoc güç analizi yapılmış, "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi alma durumu ile bebek beslenmesi tutum ölçeği arasında tespit edilen farkın istatistiksel gücü 0,99 olarak bulunmuştur.

Veriler araştırmacılar tarafından öğrencilerin ders dışı zamanlarında dersliklerde ‘Tanıtıcı Bilgi Formu’ ve ‘Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği’ ile toplanmıştır. Veri toplama süresi

yaklaşık olarak 15-20 dakikada sürmüştür.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak hazırlanan bu formda öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini, anne sütü ve emzirme danışmanlığı ilgili bilgi ve deneyimlerini sorgulayan toplam on kapalı uçlu soru yer almaktadır (Ergin vd., 2020).

Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği: De La Mora ve Russell (1999) tarafından geliştirilmiş; Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ise Ekşioğlu vd. (2016) tarafından yapılmıştır. Kadınların emzirmeye yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek, 5'li Likert tipinde 17 maddeden oluşmaktadır. Dokuz madde anne sütü, sekiz madde ise formül mama ile beslenme konusunda olumlu olumlu ifadeler içermektedir. Formül mama ile beslenme maddeleri ters puanlanmaktadır. Toplam puan 17–85 arasında değişmektedir (Ekşioğlu vd., 2016). Ölçeğin kesme değeri yoktur, yüksek puanlar olumlu emzirme tutumunu göstermektedir. Ergin ve arkadaşları (2020) ölçeğin ebelik bölümü öğrencileri için geçerli ve güvenilir olduğunu bildirilmiştir. Ölçek cronbach alfa katsayısı, ebeler ve ebelik öğrencileri için 0,66 ile 0,70 arasında değişmektedir (Ekşioğlu vd., 2016; Ergin vd., 2020). Bu çalışmada ise Cronbach alfa katsayısı 0,67 olarak bulunmuştur.

Veriler SPSS 26.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov–Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde n, %, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra bağımsız gruplarda t testi, varyans analizi ve ki-kare testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla, çoklu karşılaştırmalar için Bonferroni post hoc analizi yapılmıştır. Tüm bulgularda anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada yaş ortalaması $20,46 \pm 2,39$ (min: 17, max: 43) olan 228 ebelik öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan ebelik öğrencilerinin %36,4'ü birinci, %24,6'sı ikinci, %19,3'ü üçüncü ve %19,7'si dördüncü sınıfta eğitim görmektedir. Öğrencilerin %53,9'u "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersini aldığını, %45,6'sı emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hissettiğini ve %34,2'si ders dışında emzirme eğitimine/kursa katıldığını bildirmiştir. Ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalaması $65,58 \pm 6,49$ (min-max: 51-81) olarak saptanmıştır (Tablo 1).

Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özelliklerine göre bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 1'de sunulmuştur. Öğrencilerin bebek beslenmesi

tutum ölçeği toplam puan ortalamasında sınıf düzeyi açısından farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ebelik birinci sınıfta okuyan öğrencilerin bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalaması diğer sınıf düzeylerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Mezun olunan okul, anne ve baba eğitim düzeyi, aile yaşam yeri, barınma yeri, ekonomik durum, kardeş sayısı ve ders dışında emzirme eğitimine/kursa katılma durumuna göre bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalamasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$). Emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hisseden öğrencilerin bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalaması kendini yeterli hissetmeyenlere göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1: Ebelik Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=228)

Özellikler	n	%	$\bar{x} \pm ss$	Test /p
Sınıf düzeyi	1.Sınıf ^a	83	36,4	61,69 $\pm$ 5,72
	2.Sınıf ^b	56	24,6	69,52 $\pm$ 6,18
	3.Sınıf ^b	44	19,3	66,93 $\pm$ 6,13
	4.Sınıf ^b	45	19,7	66,53 $\pm$ 4,57
Mezun okul	Anadolu Lisesi	176	77,2	66,03 $\pm$ 6,54
	Diğer Lise	52	22,8	64,06 $\pm$ 6,13
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	120	52,6	66,06 $\pm$ 6,45
	Ortaokul	48	21,1	65,48 $\pm$ 7,28
	Lise ve üzeri	60	26,3	64,70 $\pm$ 5,89
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	63	27,6	65,35 $\pm$ 6,85
	Ortaokul	65	28,5	66,12 $\pm$ 6,02
	Lise ve üzeri	100	43,9	65,36 $\pm$ 6,60
Aile yaşam yeri	Köy	31	13,6	64,13 $\pm$ 6,04
	Kasaba / İlçe	78	34,2	65,36 $\pm$ 6,98
	Şehir Merkezi	119	52,2	66,10 $\pm$ 6,26
Barınma yeri	Öğrenci Yurdu	191	83,8	65,50 $\pm$ 6,12
	Aile Yanı	37	16,2	66,00 $\pm$ 8,24
Ekonomik durum	Düşük	104	45,6	66,20 $\pm$ 6,53
	Orta ve üzeri	124	54,4	65,06 $\pm$ 6,44
Kardeş sayısı	Bir	67	29,4	65,63 $\pm$ 6,96
	İki	69	30,3	64,39 $\pm$ 6,06
	Üç	54	23,7	66,33 $\pm$ 6,95
	Dört ve üzeri	38	16,7	66,58 $\pm$ 5,57
Emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hissetme	Evet	104	45,6	67,57 $\pm$ 5,80
	Hayır	124	54,4	63,90 $\pm$ 6,58
Ders dışında emzirme kursuna katılma	Evet	78	34,2	66,26 $\pm$ 5,73
	Hayır	150	65,8	65,22 $\pm$ 6,84

$\bar{x}$ = Ortalama, ss = standart sapma, t = bağımsız gruplarda t testi, F = varyans analizi

"Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi alan ve almayan ebelik öğrencilerin bebek beslenmesi tutum ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 2’de gösterilmiştir. "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersini alan ve almayan öğrencilerin bebek beslenmesi tutum ölçeği toplam puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 2: Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı Dersi Alan ve Almayan Ebelik Öğrencilerin Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları (N=228)

Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı Dersi					
	Alan		Almayan		
Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği	n (%)	$\bar{x} \pm ss$	n (%)	$\bar{x} \pm ss$	Test/p
	123(53,9)	68,24 $\pm$ 5,86	105 (46,1)	62,46 $\pm$ 5,78	t=7,487 p=0,000

t= Bağımsız grup t testi

"Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi alan ve almayan ebelik öğrencilerinin bazı tanımlayıcı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi alma durumları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($p<0,001$). Karşılaştırmalar sonucunda, 1. sınıf öğrencilerinin bu dersi alma oranı anlamlı düzeyde en düşükken, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinde en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersini alan öğrencilerin %81,7'si, almayanların %30,6'sı emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hissettiğini bildirmiştir. Aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi alma durumları ile ders dışında emzirme kursuna katılım durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,001$). Dersi alan öğrencilerin %69,2'si, almayanların ise %46,0'ı ders dışında emzirme kursuna katıldığını bildirmiştir.

Tablo 3: Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı Dersi Alan ve Almayan Ebelik Öğrencilerinin Bazı Tanımlayıcı Özelliklerinin Karşılaştırılması (N=228)

Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı Dersi						
		Alan		Almayan		Test/p
		n	%	n	%	
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf ^a	-	0,0	83	100,0	X ² =172,56 p<0,001 a<c<b, p<0,05
	2.Sınıf ^b	56	100,0	0	0,0	
	3.Sınıf ^b	41	93,2	3	6,8	
	4.Sınıf ^c	26	57,8	19	42,2	
Emzirme danışmanlığı için kendini yeterli hissetme	Evet	85	81,7	19	18,3	X ² =7,487 p<0,001
	Hayır	38	30,6	86	69,4	
Ders dışında emzirme kursuna katılma	Evet	54	69,2	24	30,8	X ² =10,231 p=0,001
	Hayır	69	46,0	81	54,0	

*Satır yüzdesi alınmıştır. X² = Devamlılık düzeltmeli ki-kare testi

Tartışma

Bu araştırma, ebelik müfredatında yer alan "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersini alan ve almayan öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik tutumlarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Bulgular, ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesine yönelik tutum ölçeği

puanlarının $65,58 \pm 6,49$ olduğunu ve ebelik eğitiminin ilk yılından sonra öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik tutumlarının gelişmeye başladığını göstermiştir. Türkiye’deki yedi farklı üniversitede öğrenim gören 929 ebelik öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesine yönelik tutum ölçeği puanlarının $68,16 \pm 6,42$ olduğu ve bunun orta düzey tutum olduğu görülmüştür. Ayrıca aynı çalışmada, üçüncü sınıftaki öğrencilere kıyasla dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğu vurgulanmıştır (Ergin vd., 2020). Benzer şekilde, Uğurlu (2022)’nin bir sağlık bilimleri fakültesinde 212 ebelik öğrencisiyle gerçekleştirdiği araştırmada, öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik tutum ölçeğinden aldığı puan ortalamasının $66,18 \pm 5,52$ olduğu ve sınıf düzeyleri ilerledikçe bu puanların arttığı bildirilmiştir (Uğurlu, 2022). Teorik ve klinik bilgi düzeyinin artmasıyla birlikte, eğitim yılı ilerledikçe öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik daha olumlu tutumlar geliştirmesi mümkündür (Yang vd., 2018). Ancak, Ergin ve ark. (2020)’nin çalışmasına benzer şekilde, bu araştırmaya katılan her iki öğrenciden birinin emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hissetmemesi, eğitim sürecinde emzirme danışmanlığına ayrılan teorik ve uygulamalı içeriğin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle pratik uygulama eksikliği, bu algıyı olumsuz etkileyen önemli bir faktördür (Smith ve Brown, 2019). Bu bağlamda, beceri laboratuvarı öğretimi ve klinik uygulamaları içeren emzirme müfredatlarının geliştirilmesi, öğrencilerin emzirmeyi teşvik etme, emzirme süreçlerine yönelik daha derin bilgi ve beceriler kazanmalarına yardımcı olabilir (Sandhi vd., 2023). Ayrıca, bu çalışmada incelenmemiş olsa da, öğrencilerin özgüven gelişimi ve eğitimcileriyle kurdukları iletişimin, emzirme danışmanlığı verme konusundaki yeterlilik algılarını etkileyen önemli faktörler arasında yer aldığı bildirilmektedir (Spencer vd., 2022; Sandhi vd., 2023). Yapılan bir çalışmada, klinik uygulamalarda öğrenmeyi kolaylaştırma konusunda istekli eğitimcilerle çalışan ebelik öğrencilerinin, bebek beslenmesi ile ilgili kadınlara rehberlik etme konusunda kendilerine daha fazla güvendikleri belirlenmiştir (Spencer vd., 2022).

Bu araştırma, ebelik öğrencilerinin "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi almalarının, bebek beslenmesine yönelik daha olumlu tutumlar geliştirmelerine, emzirme danışmanlığı verme konusunda özgüven kazanmalarına ve ders dışında emzirme ile ilgili kurslara katılmalarına katkı sağladığını ortaya koymuştur. Bu bulgular, sağlık eğitimi alan öğrencilerde, özellikle ebelik öğrencileri arasında, emzirme bilgisini, tutumlarını ve becerilerini geliştirmek amacıyla uygulanan eğitim müdahalelerinin genellikle etkili olduğunu bildiren araştırmalarla uyumludur (Sandhi vd., 2023). Türkiye’de Keleş (2021) tarafından yapılan bir

Çalışmada, ebelik öğrencilerine verilen emzirme danışmanlığı eğitimlerinin, öğrencilerin emzirme kararları ve emzirmeye yönelik tutum ve davranışları üzerinde olumlu bir etki yarattığı vurgulanmıştır (Keleş, 2021). Sağlık eğitimi alan lisans ğrencilerinin emzirme konusundaki eğitim kaynaklarını ve müfredatlarını inceleyen bir başka çalışmada, emzirme eğitiminin öğrencilerin bilgi ve tutumlarını (%59), emzirme destek becerilerini (%45) ve kendilerine duydukları güveni (%10) geliştirdiği belirlenmiştir (Campbell vd., 2020).

Bu çalışmanın yapıldığı fakltyede "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi, ikinci sınıf ders programında seçmeli olarak yer almakta ve yaklaşık 28 saatlik teorik eğitim içermektedir. Dersin etkinliğini artırmak amacıyla, öğrencilerden kendi eğitim materyallerini hazırlamaları istenmekte ve uygulamalı oturumlarda uzman eğitmenler eşliğinde eğitim ve danışmanlık becerileri kazandırılmaktadır. Ayrıca, anne sütü ve emzirme konusu diğer bazı alan derslerinde de ele alınmaktadır. Çalışmamızda, bu dersi alan öğrencilerin büyük oranda 2. ve 3. sınıflarda yoğunlaşmış olması, dersin programda bu sınıf düzeylerinde sunulmasıyla ilişkili olabilir. 1. sınıfta dersin henüz müfredata dahil edilmemiş olması ve 4. sınıfta klinik uygulama yoğunluğu nedeniyle bazı öğrencilerin dersi alamamış olması muhtemeldir. Elde edilen bulgular, emzirme danışmanlığına ilişkin temel bilgi ve becerilerin öğrencilik sürecinin uygun bir döneminde kazandırılmasının önemini vurgulamakta; bu eğitimin tüm öğrenciler tarafından eşit biçimde alınabilmesini sağlayacak şekilde programlara yerleştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada hem ebelik eğitimi hem de toplum sağlığı açısından kritik bir konu olan bebek beslenmesi ve emzirme danışmanlığının ele alınmış olması, verilerin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı ile toplanması ve eğitim müdahalelerinin sağladığı olumlu öğrenme kazanımlarının ortaya konulması çalışmanın güçlü yönleri arasındadır. Ancak araştırma bulguları yorumlanırken verilerin bir niversitenin ebelik bölümünde öğrenim gören ğrenci beyanları ile sınırlı olduğu unutulmamalıdır.

Ayrıca, alışmamızda birinci sınıf ğrencilerinin dahil edilmesinin nedeni, araştırmanın amacının yalnızca mevcut bilgi ve klinik beceri düzeyini ölçmek değil, aynı zamanda tutumları değerlendirmek olmasıdır. "Bebek Beslenmesine Yönelik Tutumlar", yalnızca klinik uygulama deneyimi ile değil, öğrencilerin bireysel inançları, değerleri ve önceki eğitim veya sosyal çevreden edindikleri bilgilerle de şekillenmektedir (Spencer vd., 2022).

Sonuç ve neriler

Bu araştırma, ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesine yönelik genel olarak olumlu tutumlara sahip olduklarını, "Anne Sütü ve Emzirme Danışmanlığı" dersi alan ve emzirme danışmanlığı verme konusunda kendini yeterli hisseden ebelik öğrencilerinin bebek beslenmesine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir. Ebelik eğitim müfredatlarında emzirme konusuna daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin bireysel yeterlilik algılarının değerlendirilerek özgüven artırıcı yaklaşımların geliştirilmesi öğrencilerin bebek beslenmesine ve emzirmeye yönelik olumlu tutumlar kazanmalarına yardımcı olabilir. Ebelik eğitim müdahalelerinin sağladığı öğrenme kazanımlarını değerlendirmek amacıyla deneysel araştırmaların yanı sıra, eğitim süreci boyunca öğrencilerin bebek beslenmesine yönelik tutumlarını ve emzirme danışmanlığı konusundaki bilgi ve beceri düzeylerini düzenli aralıklarla izleyen uzun vadeli (longitudinal) araştırmalar yapılması önerilebilir.

Etik Beyan: Bu araştırma için Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi etik kurul kararı (20 Aralık 2023 tarihli 21 sayılı yazı ile) ve ilgili fakülteden çalışma izni ve öğrencilerden yazılı onam alınmıştır. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yapılmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir: SK, ÖA; Tasarım/Dizayn: SK, ÖA; Denetleme: SK, ÖA; Veri toplanması ve/veya işlemesi: SK, MBB; Analiz ve/veya yorum: SK, ÖA; Literatür Taraması: SK, ÖA; Yazıyı yazan: SK, ÖA; Eleştirel inceleme: SK, ÖA.

Destek/Teşekkür Beyanı: Çalışmada hiçbir kurum ya da kişiden finansal destek alınmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Hakem Değerlendirmesi: İç/Dış bağımsız.

Kaynaklar

- Altwalhbeh, D. (2021). Breastfeeding Knowledge and Attitudes among Midwifery Diploma Students in Jordan: A Descriptive Study. *International Journal of Community Based Nursing & Midwifery*, 9(4), 325-335. <http://dx.doi.org/10.30476/ijcbnm.2021.88755.1542>
- Battresby, S. (2014). The Role of the Midwife in Breastfeeding: Dichotomies and Dissonance. *British Journal of Midwifery*, 22(8), 551-556. <http://dx.doi.org/10.12968/bjom.2014.22.8.551>
- Cambaz Kurt, N. (2020). Anne Sütüne ve Emzirmeye Genel Bakış. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 12(1), 20-23.
- Campbell, S.H., De Oliveira Bernardes, N., Tharmaratnam, T., & Mendonça Vieira, F.V. (2022). Educational Resources and Curriculum on Lactation for Health Undergraduate Students: A Scoping Review. *Journal of Human Lactation*, 38(1), 89-99. <https://doi.org/10.1177/0890334420980693>
- CDC Centers for Disease Control and Prevention. (2023). Breastfeeding Benefits Both Baby and Mom. Retrieved from <https://www.cdc.gov/breastfeeding/features/breastfeeding-benefits.html>.
- Ekşioğlu, A. Ç., Yeşil, Y., & Çeber Turfan, E. (2016). Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeğinin (IOWA) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(3), 209-215. <http://dx.doi.org/10.5222/HEAD.2016.209>
- Ergin, A., Özdelek, R., & Özdemir, S. (2020). Ebelik Öğrencilerinin Bebek Beslenmesine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 166-177.

- Gartner, L. M. Lawrence, R. A. Naylor, A. J. O'Hare, D. Schanler, R.J., & Eidelman, A. I. (2005). Breastfeeding and The Use of Human Milk. *Pediatric*, 115(2), 496-506, <http://dx.doi.org/10.1542/peds.2004-2491>
- Karaağaoğlu, N., & Eroğlu Samur, G. (2011). Anne ve Çocuk Beslenmesi. Pegem Akademi.
- North, K., Melanie, G., Allen, G., & Lee, A. C. (2022). Breastfeeding in a Global Context: Epidemiology, Impact, and Future Directions. *Clinical Therapeutics*, 44(2), 228-244. <http://dx.doi.org/10.1016/j.clinthera.2021.11.017>
- Oktar, Ö., Coşkun, A. M., & Bostancı, S. (2018). Anne Sütü Mucize Olmaya Devam Ediyor. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 10(3), 228-237. <http://dx.doi.org/10.5336/nurses.2017-58156>
- Sánchez, C., Franco, L., Regal, P., Lamas, A., Cepeda, A., & Fente, C. (2021). Breast Milk: A Source of Functional Compounds with Potential Application in Nutrition and Therapy. *Nutrients*, 13(3), 1026, <http://dx.doi.org/10.3390/nu13031026>.
- Sandhi, A., Nguyen, C. T. T., Lin-Lewry, M., Lee, G. T., & Kuo, S. Y. (2023). Effectiveness of Breastfeeding Educational Interventions to Improve Breastfeeding Knowledge, Attitudes, And Skills Among Nursing, Midwifery, and Medical Students: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Nurse Education Today*, 126, 105813. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105813>.
- Smith, R., & Brown, H. (2019). The impact of confidence on midwifery students' breastfeeding counseling skills. *Journal of Midwifery Education*, 35(1), 101-110.
- Soylu, H. (2018). Yenidoğanın ve Yaşamın İlk Aylarındaki Bebeklerin Beslenmesi. *Klinik Tıp Aile Hekimliği*, 10(4), 0-0. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/ktah/issue/47239/593604>.
- Spencer, R. L., Stephenson, J., & Thomas, C. (2022). "One of Those Things The Student is Left to do". Student Midwives' Experience of Infant Feeding Education. A Phenomenological Study. *Nurse Education in Practice*, 63, 10346. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103416>
- TNSA. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Ana Raporu 2018. (2018). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Tübitak. Retrived from https://hips.hacettepe.edu.tr/tr/2018_turkiye_nufus_ve_saglik_arastirmasi-55.
- Topal, S., Çınar, N., & Altınaynak, S. (2017). Emzirmenin Anne Sağlığına Yararları. *Journal of Human Rhythm*, 3(1), 25-31. Retrived from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/johr/issue/28442/303120>
- Tuğut, N., & Dilmen, S. (2023). Emzirmenin Kadın Sağlığı Üzerine Yansımaları. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 91-98. Retrived from <http://cusbed.cumhuriyet.edu.tr/en/pub/issue/76916/1243600>
- Uğurlu, M. (2022). Midwifery Students' Attitudes towards Infant Feeding: A Sample from Turkey. *Journal of Midwifery & Reproductive Health*, 10(1), 3093-3099. <https://doi.org/10.22038/jmrh.2021.58976.1714>
- UNICEF (2023). Global Breastfeeding Scorecard 2023 Rates Of Breastfeeding Increase Around The World Through Improved Protection And Support. Retrived from <https://www.unicef.org/media/150586/file/Global%20breastfeeding%20scorecard%202023.pdf>
- Walters, D. D., Phan, L. T., & Mathisen, R. (2019). The Cost of Not Breastfeeding: Global Results From a New Tool. *Health Policy and Planning*, 34(6), 407-417. <https://doi.org/10.1093/heapol/czz050>
- WHO. (2024). Infalt and Young Child Feeding 2024. 4. Enstitüsü HÜNE, Strateji TC, Bütçe Başkanlığı. Retrived from <https://www.who.int/newsroom/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
- Yang, S. F., Salamonson, Y., Burns, E., & Schmied, V. (2018). Breastfeeding Knowledge and Attitudes of Health Professional Students: A Systematic Review. *International Breastfeeding Journal*, 13(8). <https://doi.org/10.1186/s13006-018-0153-1>.
- Yi, D. Y., & Kim, S. Y. (2021). Human Breast Milk Composition and Function in Human Health: From Nutritional Components to Microbiome and MicroRNAs. *Nutrients*, 13(9), 3094. <https://doi.org/10.3390/nu13093094>
- Yurtsal, Z. B., Uçuk, S., Aksoy, Ö. D., Tali, B., & Temel, S. (2016). Ebelik Öğrencilerinin Anne Sütü ve Emzirme Mitleri Hakkındaki Görüşleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1, 33-37.
- Zhu, D. T., Gupta, T., & Pérez-Escamilla, R. (2024). Empowering Global Health Systems to Protect, Promote and Support Optimal Breastfeeding. *Maternal & Child Nutrition*, 21(1), 137-153. <https://doi.org/10.1111/mcn.13753>